

„EDINOST“

Izhaja po trikrat na teden v šestih izdanih ob **torških, četrtnih in sobotah**. Zjutranje izdanje izhaja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7. uri večer. — Obojno izdanje stane: za jeden mesec . f. 1.—, izven Avstrije f. 1.50 za tri mesece . . . 3.— : : 4.50 za pol leta . . . 6.— : : 9.— za vse leto . . . 12.— : : 18.—

Naročnine je plačevati naprej na naročbe brez priložene naročnine se uprava ne ozira.

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč. izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„7 edinosti je moč“.

Nekoliko o odnošajih na tukajšnjem drž. gimnaziju.

(Nadaljevanje.)

„Obljuba dolg dela“. Ko sem zadnjič poročal o odnošajih na tukajšnjem gimnaziju, sem obljubil, da se povrnem k temu predmetu pred ko mogoče. Nočem čakati mnogo časa z nadaljevanjem, ampak hočem takoj izpolniti dano obljubo.

Gotovo ni vsem popolnoma znano, kaka je uredba tukajšnje državne srednje šole. Ker je ta stvar zelo važna, hočem nekoliko približje načrtati to točko in kjer bo mogoče, dodam tudi svoje mnenje. — Učni jezik je nemški, t. j. vsi predmeti, razun obvezne slovenščine in italijanščine, se predavajo v nemškem jeziku. Vsaki deček torej, kateri hoče stopiti v prvi gimnazijski razred, mora biti popolnoma več nemščini, ako hoče uspešno slediti pouku. Kakor pa sem dokazal v prejšnjem članku, na tej šoli je le tretjina Nemcev, drugi pa so večji del Slovenci ali Italijani, katerih materini jezik je vse drugo nego učni jezik gimnazija. A kje naj se naučijo ti dečki nemščine? Mestnim otrokom je sicer ta stvar olajšana na ta način, da lahko takoj pohajajo meščanske šole, kjer se povsod poučuje tudi nemščina. Vse drugačne pa so razmere za okoličane. Saj je znano vsem, kako so urejene okoličanske ljudske šole. Tu imamo le italijanske ali slovenske oddelke (a kakšne? marsikateri učitelj slovenskih oddelkov govori slovensko slabše nego kaka kuharica). Torej nemščine ni nikjer, katero pa mora brezpogojno znati, ako želi priti v gimnazij. Kaj naj stori okoličan pri takih razmerah? Ali pošilja otroka v meščanske šole, kjer je zopet poučni jezik tuj za okoličanskega dečka, ali pa plačuj posebnega učitelja, v kar je marsikateri — žalibog — tudi prisiljen. To pa prvič ni pravično, drugič tudi vsakdo tega storiti ne more. Treba je bilo vendar temu odpomoči. Zato je ustanovila vlada c. kr. pripravnico na Proseku, kjer naj bi se vlivala slovenskim otrokom blažena nemščina v glavo. Na

tej pripravnici je učni jezik slovenski in pouk traja eno leto. Je-li mogoče, da se otrok pri naših razmerah priuči nemščini v enem letu. To vprašanje prepuščam boljim pedagogom nego sem jaz. Da mora slovenski deček obiskovati pripravnico, mu je podaljšan pouk za celo leto, in mi Slovenci lahko rečemo, da za nas ima gimnazij 9 tečajev, ne pa 8 kakor za Nemce. Slovenec uči se v ljudski šoli slovensko in italijansko, hoče pa stopiti v srednjo šolo, ukvarja se še z nemščino. Koliko jezikov pa razumi nemški deček, ko stopi v gimnazij? Enega, le redek je slučaj, da zna še italijanski zraven nemščine. Slovenski dijak je res turška raja, ker njegov trud je trikrat večji nego nemških dijakov. Tako postopanje se Slovenci pa ne bi smelo trajati nadalje, ampak enkrat se treba energično postaviti po robu. Najbolji pripomoček bi bile gotovo slovenske vsporednice, a jaz mislim, da bomo čakali še kako desetletje, predno jih dobimo tu v Trstu. Po mojem mnenju bi bilo za sedaj najbolje, da zahtevajo naši poslanci na vse kriplje poddržavljenje tukajšnjega obdinskega gimnazija, kjer naj bi se potem slovenščina uvedla kakor obvezni predmet, če že ne za vse, pa vsaj za Slovence. Na ta način bi gotovo vsak rajši poslal svojega sina na italijanski kakor na nemški gimnazij. (NB. Zahtevalo naj bi se, da bi se v prvih dveh razredih krščanski nauk predaval za Slovence v slovenskem jeziku.) Tako ne bi bilo potreba, da deček obiskuje kako pripravnico, ker bi se že v ljudski šoli nekoliko priučil italijanščini, nemščine bi pa se začel učiti še-le na gimnaziju. Nadalje je po mojem mnenju za naše dečke dosti lažji italijanski jezik nego nemški, a zraven tega tudi bolj potreben. Med tem ko se ne priuči na sedanjem gimnaziju nobenemu jeziku popolnoma, bi potem popolnoma prisvojil slovensko in italijansko — oba deželna jezika —, nemščine pa kolikor je potrebno za našo rabo. — Tako nekako bi se dala po mojem mnenju ta stvar urediti za sedaj, kakoga menenja

so pa kompetentni krogi, tega ne vem. — Zraven nemščine se poučujeta tudi slovenščina in italijanščina v vsakem razredu po dve uri na teden. Ta dva predmeta pa obiskuje le oni, kdor hoče; navadno obiskujejo Slovenci slovenski, Italijani pa italijanski tečaj. Oba tečaja skupno obiskovati ni mogoče, ker šolske ure so urejene tako, da je ravno isto uro slovenščina kakor italijanščina. Obiskujejo pa vsi Slovenci in Hrvati slovenščino? Po mojem mnenju je dolžnost vsacega izobraženega človeka, da se temeljito nauči svojega materinega jezika, toraj bi morali vsi dijaki brez izjeme obiskovati slovenski tečaj. A žalibog, tudi tukaj ni vse v redu, tudi tu se še preveč greši, kajti naši dijaki ne pohajajo preveč marljivo slovenščine. Poglejmo nekoliko v statistiko in kaj vidimo? 1890 leta je obiskovalo slovenski tečaj 68% Slovencev, 1893 leta 65%, 1894 leta 70%, letos pa 75%. Kakor je razvidno iz teh števil, je še dobra tretjina slovenskih in hrvatskih dijakov, ki zanemarijo svojo največjo dolžnost, dasi se tudi tu razmere vidno boljšajo. Ni še vse storjeno, ako se vpišeš za Slovana, pa ne znaš svojega materinega jezika. Malomarnost pa je, ako tega ne storiš, dasi se ti nudi najlepša prilika. Ni treba se ti izgovarjati na ta ali oni način, ampak ti stori svojo sveto dolžnost in uči se že v mladih letih nekoliko potrpeti. A ne le Slovenec, ampak tudi Hrvat je dolžan obiskovati slovenščino, kjer ima najlepšo priložnost spoznati jezik svojega najbližjega brata, a zraven tega se beró v šestem razredu srbske narodne pesmi v izvirniku, in v sedmem razredu se poučuje staroslovenščina, katero bi moral znati vsak izobražen Slovan. Nadalje jim gotovo g. profesor slovenščine dovoli rabiti hrvaščino v nalogah, vsaj v začetku. (Zvršetak pride.)

Zločin v Malem Lošnju.

Zagrebski „Ozbor“ piše pod naslovom „Žrtva hrvatske pesmi“:

seveda tudi to. Skrbi nisem imel nobenih, a šal polno torbo, in svojih zlatih dnij ne bi prodal tudi za cesarjevo krono ne. Pesnikoval sem tudi. Saj znate, kaj je mlad pesnik, kateremu prvokrat blede po glavi idejal. Mislim, da ni smešnejše stvari na svetu, kakor je mlad vili sin, kateri na robu svoje šolske knjige kuje šepaste sonete, ali ki se sprehašaje se po ulici vedno skriva, kadar koli se mu je srečati se svojim konkretnim idejalom, vračajočim se od poldanske maše. Ravno tak sem bil jaz; hvala Bogu, da nisem dal tiskati tedanje pesniške plodove. Učenje mi ni napravljalo ravno mnogo težav, preskočil bi vse to, kakor se govori, z enim korakom. A govoré brez obzira na ženske, bil sem nemirne krvi, a duša mi je silila v svet — v široki svet. Odpustite mi te karakteristične opazke iz šolskih klopij. Ni sem več dijak, tudi nočem dijaški pripovedovati, a ni neugodno, ako se spominjamo poezije one zlate dobe življenja, ki ne traja, žalibože, dalje od metuljevega življenja, za katero nam živé v naših srcih najplemenitejši spomini, zelo redki v naši nemedicejski dobi pri zrelejših ljudeh. Moram tudi povedati, da so te črtice v resnici potrebne za mojo nebrušeno povest, katero bode kak velenjeni sodnik in poetičis zaman skušal meriti se svojim teoretičnim vatlom. (Pride še.)

PODLISTEK.

Karanfil s pesnikovega groba*)

Hrvatski Spisal Avg. Šenoa; poslovenil Cvetko.

Zunaj je zima. Sever brije nemilo, metaje debele snežinke po ulicah, sneg do kolen, se streh visé ledene sveče. Kruta in ljuta, prava in zdrava je zima. Jaz sedim v svoji sobi, sam samcat pri gorki peči, sedim sam in prebiram majhno rudečo knjižico. Majhna je, a polna do zadnje strani in mila mojemu srcu. To odseva, to gori, to plamti, in gotovo misliš, da se vzdiguje plamen iz porudečele knjižice. Desetkrat sem prečital te vrstice in zopet jih čitam. Tu je duh, tu srce. A znate-li, kdo je spisal to majhno sirotico? Nesrečni „jezični doktor“, kakor imenujejo Kranjci odvetnika, nesrečni Fran Prešerin. Znete-li, čegava je bila? Prešernova. No, je-li čudno, da mi je mila? Glej, med rudečimi listi tudi cvetka! Klinček, je mislim, ali je vsaj bil. Uboga cvetka! Kako je stisnjena, kako je rudeča! A brez šale. Dvajset let drema v tem papirnatem grobu. Nekdaj dà, nekđaj je sijal in cvetel. Milota ga je bilo gledati. Tudi jaz sem ga videl. Kakó rudeč, kakó poln, kakó milo se je

*) Karanfil - klinček (nagelj.) To povest je sicer priobčil že v „Slov. Narod“ v letih 1870. Vendar jo priobčujemo mi zopet, ker se nas je pozivalo v to od več strani in opetovano. Ur. „Edinosti“.

zibal po vetrcu, kakó je na njem bliščala rosa. Tak je bil — minolo je temu prošle jeseni dvajset let — a cvetel je v Kranju na Prešernovem grobu. Bože moj! Kako se vse menja na svetu. Dà, tudi mi smo kakor cvetje — popek, cvet, ovelina, — deklica, žena, baba, da mi oprostate. Gledam ga in gledam.

Noč je mrzla; okoli mene mir; ogenj praské, majhni plameni skakljajo po bukovem polenu, svetilnica brli pred menoj, v moji glavi pa se razvijajo ugasle blede slike. postajajo živahnejše in rasto. A moj klinček, kakor da bi rudečel, kakor da bi cvetel vzdigaval glavico, kakor da bi želel govoriti. Govori, cvetka, govori, naj te poslušajo dobri ljudje! To ne bode povest na tanko sprežena in fino brušena; to bode pest besedi, tako rekoč vržena v svet, a iz mladih dnij. Kar je, da je, od srca je. Pa to ni slabo.

Bil sem dijak, vesela vragometna krv. Nikogar se nisem bal — samo pred ženskami sem se zelo plašil, da-si so mi cvetele pod nosom prve brke. Prišel sem večkrat v družbo. Naša „jeunesse dorée“ vzdigovala je visoko svoje makove glave, resno šepetajoče o kakim vis-a-vis, kakor razpravljajo diplomatje glavna vprašanja; makove glave „govorile so furor“, a jaz sem med tem kvaril četvorke ali sem poté se sedel tiho poleg plesalke pri kotilijonu. Sčasoma se je premenilo

Na drugem mestu priobčujemo grozno vest, došlo nam brzojavno iz posestrime Istre, in to iz Lošinja. Ta vest nam kaže jasno, v kolik groznem stanju se nahajajo naši bratje v Istri. Ker se je mladič drznil zapeti pesem v svojem materinem jeziku, poplačati je moral to drznost z življenjem, a njegova mati postala je nema od žalosti. Brzojavka pravi, da je prebivalstvo razburjeno; lahko je verovati temu, kajti, če tudi je prebivalstvo po večini italijanskega mišljenja, vendar ne more biti zversko. Tu ni govora o zločinu, ki bi razburjal in ganil le nas Hrvate; tu je zločin, na kojem se mora jokati in zgražati vsako človeško srce, in da je od samega kamena.

Ona, ki sta zagrešila ta grozni zločin, bila sta stražarja, poklicana, da bdita nad mirom in redom in da zabranjujeta zločine. No, ako sti ti zverski grdobi storili zločin, ter ubili sina, provzročivši s tem nesrečo siromašni materi, ki je onemela, storili sti najbrže radi tega, ker menita, da ja varuje oblast, od koji sti zavisni, to je občinska oblast lošinska. Vidi se, da je v Istri po menenju fanatikov vse dovoljeno proti Hrvatom, celo pobijati jih, ako pevajo hrvatske pesmi in ako dajejo vidnih znakov, kakó se čutijo Hrvate in da se hrvatska zavest širi in budi.

Mi vemo, da je redarstvenih predpisov, glasom katerih ni dovoljeno pevati nikakih pesmi v določenih dobah. Mi ne vemo, ali je oni nesrečni mladič prekršil te predpise, ali v očigled temu, kar se je zgodilo, izgineva popolnoma to vprašanje. Organa javne varnosti v Lošnju, organa občine, koji je po zakonu poverjeno redarstvo v prenešenem delokrogu, ubila sta mladeniča jedino zato, ker je pel hrvatski.

Skušnja nam pravi, da bi ga ne bila pogledala niti krivim očesom, da je pel italijanski. Prava krivca v tej pretresljivi in grozni stvari nista samo stražarja, ampak tudi oni, ki so nad njima: kriv je zistem, ki dovoljuje, da se proti pravičnim težnjam Hrvatov upotrebljujejo vsa sredstva, in da italijanaši morejo vzdržavati svoj gospodovalni položaj.

Z zaprtjem stražarjev in razpuščenjem občinskega zastopa ne bi bilo še zadoščeno užaljeni hrvatski zavesti in užaljenemu čutstvom ljudskemu. Tu treba premembe sistema, ki bode Hrvatom jamčil življenje in uživanje najelementarnejih ljudskih pravic. Ako poslanci niso varni v zbornici, ter so primorani zapuščati mesto, v katerem zboruje zbornica, ako se pobijajo oni, ki na hrvatski zemlji pevajo v hrvatskem jeziku, ali nima potem svet pravico vprašati: ali se nahaja Istra v pravni državi, ali ne vladajo tam doli uprav divji odnošaji? Grof Badeni mora uvideti potrebo, da vsa uprava zadobi drug značaj.

Zločinstva italijanašev ne zaustavijo napredka hrvatstva in njega konečne zmage. Hrvatstvo šteje le jedno žrtvo več. Oni siromašni mladič, ki je pal kakor žrtva hrvatske pesmi, narodni je mučenik. Hrvatski narod postaja, z materjo mladeničevo vred, nem od bóli pred to žrtvo; srce krvavi vsem Hrvatom kakor krvavi njegovi materi. Kolikor je Hrvatov, vsi imajo danes svoje solzne oči uprte na tužno Istro: vse jih druži jedno čutstvo okolo nedolžne žrtve, kliče po maščevanju.

Maščevanje pa bode v tem, ako ta žrtva ni padla zastonj. A ni padla zastonj, ako se združimo, da pomoremo Istri ter najžalostnejši materi, živeči danes v njej: ako nas ta žrtva združi na delo, ki bi rešilo hrvatstvo v Istri.

Slava tej nedolžni žrtvi, a iskreno naše sočutje siromašni materi, ki je slično Niobi onemela od prevelike tuge za svojim jedincem!

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 7. avgusta 1896.

Revizija zemljiško-davčnega katastra.

Minuli torek sta se višili v Pragi in Levovu prvi seji komisij, katerih naloga je, pregledati zemljiško-davčni kataster ter priti na sled krivicam, katere se gode v tem oziru posamnim kmetovalcem. Sejo praške komisije je otvoril namestnik grof Coudenhove z nagovorom, v katerem je naglašal važnost nameravanega dela, čegar namen je, osloboditi posestnika neopravičenih bremen in odpraviti nepravilnosti, ki se pojavljajo pri določevanju zemljiškega davka. Namestnik je pojasnil, da je samo to namen nameravane revizije in ne, kakor neka-

teri mislijo, splošno znižanje zemljiškega davka. Konečno je dal namestnik zagotovilo, da bode uradništvo vsestranki podpiralo dela komisije, da s tem pripomore do zaželenih vspehov. Gališkega namestnika je enakim povodom zastopal predsednik finančnega deželnega ravateljstva vitez Korytovski, ki je s podobnim govorom otvoril prvo sejo. — Akoravno kmetovalcu s tem ne bode mnogo pomagano, bodo vsaj, ako bode namreč dotična komisija vestno izvrševala svoj posel, odstranjene mnoge kričeče krivice, ki tarejo sedaj poljedelca, ker so posamni deli posestev pogostokrat razdeljeni zelo nepravilno. „Slov.“

Črne slutnje nemških liberalcev. Nemško-liberalna „Nene Fr. Presse“ bruha svojo jezo na Slovence in na grofa Badenija. Na Slovence se jezi, ker se nočejo dati ponemčiti, na Badenija pa se jezi, ker se je baje naučil — slovenski. — Kje je ostal — tako vsklika srdito — rek grofa Badenija o „vsem narodom sveteči nemški kulturi“.?! Ljubljanski „intermezzo“ da ni brez politiške važnosti. Uljudnost, s kojo je Badeni obisipal Slovence v Ljubljani, gotovo ne znači nič dobrega za Nemce. — In od kod ta strah nemškoliberalnega glasila? Razpuščenje državnega zbora se bliža, in z istim nova zbornica in nova večina v zbornici. A nemškoliberalno glasilu obhaja črna slutnja, da bi po želji grofa Badenija utegnili priti do združenja Hrvatov in Slovencev v jeden klub in nadaljnega združenja tega kluba z drugimi skupinami — torej do večine v zbornici, koje ne bi mogli terorizovati nemški srditeži. — Od tod strah „N. Fr. Pr.“, iz kojega bi mogli crpiti prav koristnih naukov sosebno hrvatski in slovenski poslanci, med ostalim zlasti nauk, da bi lahko igrali važno vlogo, če bi le — hoteli.

Evropsko položenje v luči oficijelne Italije. Jeden dopisnikov „N. Fr. Pr.“ razgovarjal se je te dni z jednim vodilnih državnikov sedanje Italije. Radovedni častnikar je povpraševal sosebno o vztočnem vprašanju in o stališču Italije v trozvezi. Ker sti dve vprašanji velike važnosti tudi za našo državo, menda ne bode odveč, ako tu v par potezah označimo menenje italijanskega državnika.

Vztočno vprašanje se po menenju italijanskega državnika ne da udušiti. Države soglašajo med seboj. Tudi Angleške ni smeti sumničiti, kajti časi nasprotstva do kristijanov na Vztoku ter brez-pogovinega podpiranja Turčije, ti časi so definitivno minuli tudi na Angleškem. Položenje je jako resno. Kristijani na Kreti so izgubili zaupanje do turške vlade. Turško prebivalstvo pa je na drugi strani vse po konci, ako le čuje o kakih koncesijah kristijanom. Krečani se drže dobro, ker dobivajo podporo iz Grške. To zvezo treba pretrgati. Italija bode sodelovala na tem policijskem činu, četudi proti svojemu prepričanju. Žrtvovati treba bodisi tudi svoje prepričanje, da se ohrani sedanje posestno stanje. Ako ne bi bile vlasti zlozne med seboj, bilo že davno ob evropski mir. Ta mir pa se ohrani. Vlasti se ne ustrašijo tudi obleganja krečanskega obrežja, da uverijo kristijansko prebivalstvo o potrebi sporazumljenja s turško vlado. (Ako pa tako sporazumljenje sploh ni mogoče vsled zavratnosti, neiskrenosti in popolnega nedostajanja vsakoršne dobre volje na strani turške vlade?! Saj je povdarjal italijanski državnik sam, da kristijani so izgubili zaupanje do turške vlade. A zgubili so je, ker jih uče mnoge skušnje, da Turčija nikdar ne drži dane besede, da navadno niti ne misli resno na to, da bi izvršila, kar je obljubila. Vlasti lahko stró orožje krečanskih upornikov, a tega ne morejo streti, kar kipi v dušah kristijanskega prebivalstva — a v dušah je vir večnim nemirrom na Vztoku. Opom. uredništva.)

Na vprašanje, zakaj da jeden del nemškega in avstrijskega časopisja nič kaj prav ne zaupa sedanjemu ministru predsedniku Italije in ministru za vnanje stvari? — razkladal je italijanski državnik, kakó je že za časa kulturnega boja v Nemčiji došlo do nesporazumljenja med Visconti-Venosto — sedanjim italijanskim ministrom za vnanje stvari —, in Bismarckom, ker se prvi ni hotel postaviti na stran Nemčije v boju proti cerkvi. Vedel je namreč, da bi ogromna večina naroda ne bi odobraval take politike. Dogodki kažejo,

da je imel Visconti-Venosta popolnoma prav. „Žrei farjev“ se zgublja v Italiji in obrnilo se je na bolje na obeh straneh. Rimsko vprašanje se izgubi polagoma. (Tu se italijanski državnik najbrže jako moti. Rimsko vprašanje je zadobilo morda nekoliko blažje oblike, in to po zaslugi blagega Leva XIII, ali kazalo bi neopravičen optimizem, ako se nadejajo na italijanski strani, da to vprašanje zaspi kar tako. Kar se je dogedilo pred 26 leti v Rimu, to je bil čin najgršega mednarodnega nasilja, to je bil mednarodni — rop! Take stvari se ne pozabljajo tako lahko! Opom. ured. „Ed.“)

Sistem vnanje politike Italije je utelesnjen v trozvezi že 15 let sem. Italija se ne obrne od trozveze. Trozveza ne sme biti medved zaspanec v brlogu, ki naj bi divje skočil po konci še le ob vojni, ampak mora biti nekaj, kar se bode prilagajalo premembam stvari, središče vseh miroljubnih idej.

Visconti-Venosta ostane zvest boritelj za kristi trozveze in zato je neopravičeno vsako nezaupanje nasproti njemu. Seveda bode skušal priti do boljih odnošajev tudi do Francije (Tu je ravno tista kljuka. Crispi je na račun trozveze toliko grešil proti Francoski in je tako izzival francosko javnost, da res ne vemo, ali bode mogla Italija priti do boljših odnošajev s Francosko, ako ne pokaže Franciji, da je radikalno premenila smer svoje vnanje politike. Ne rečemo, da so za Italijo nemogoči dobro odnošaji do Francoske, dokler je prva v trozvezi; toda Crispi je kompromitoval trozvezo pred občutljivim narodom francoskim, ker je svojim grehom vedno pritiskal na čelo vnanje trozveze. Kje bi bilo drugače prišlo do zveze med Francijo in Rusijo?! Ured. „Edinosti“).

Italijanski državnik je zaključil svoja izvajanja: Bodisi kakor hoče: v trozvezi smo in v trozvezi bomo vztrajali zvesto in nepremično. Odnosaje do Avstrije bode skušal Visconti-Venosta spojiti tako tesno, da se ob istih razbiže neumnost „malih ljudij“. (Tu je italijanski državnik menil gotovo Imbrianija in družbo ter italijanske socialiste. Mi se bojimo, da je tudi v tej samozavesti lep košček optimizma, kajti razne volitve po Italiji v novelih dneh kažejo, da imajo „ti bedasti in malenkostni ljudje“ veliko več privržencev nego hoče pripoznati italijanski državnik. V Italiji je veliko in grozne bede. A beda je bila vsikdar najmočnejši zaveznik „malih ljudij“. Kdo zna, kdo zna, ali se neoficijelna Italija, Italija „malih ljudij“, slednjič ne pokaže močnejšo od oficijelne Italije, koja vodi „italijanski državnik“ in njega tovariši?! Op. ured. „Edinosti“).

Položenje na Kreti. „Agence Havas“ javlja iz Aten: Položaj v Herakleionu je kritičen. Mohamedanci so siloma udri v stanovanja kristijanov. Inozemske oblasti ne morejo preprečiti izgredev.

Londonški „Times“ javlja, da Avetrija predloži obleganje Krete, kakor najradikalniše sredstvo toliko proti Turkom, kolikor proti upornikom.

Dunajski „Allgemeine Ztg.“ javljajo iz Carjegrada, da se je v tamošnjih politiških krogih utrdilo uverjenje, da Angleška podpihuje na skrivnem upornike v Makedoniji in na Kreti.

Različne vesti.

Prevzvišeni vladika Šterk dospe v Trst — kakor je izvedela „Naša Sloga“ iz najpozitivnejega vira — prve dni meseca septembra. Svečana instalacija se bode vršila dne 8. septembra, to je na Mali Šmaren. Prevzvišeni biva sedaj v Beljaku na Koroškem.

Ministerski predsednik grof Badeni odpeljal se je dne 6. t. m. v Galicijo. Vrno se dne 15. tega meseca.

Cesar za pogorelce na Gališkem. Nj. Vel. cesar je podaril 1000 gld. za pogorelce v Uscije Zieloni in 200 gld. za one v Novosiolke - Jazlowiecki.

Res je tako! „Naša Sloga“ piše: Službeni in poluslužbeni listi molče kakor ribe v vodi o groznem umorstvu v Malem Lošnju. (Pač, včeraj se je oglasil tudi „Tagblatt“, a le s par vrsticami, in še tiste so bile posnete iz „Piccola“. Kakor da pri „Tagblattu“ in Triester-Zeitung“ res ničesar ne vedo o onem strašnem dogodku! Opom. ured. „Edinosti“.) Pa res, čemu naj bi se razburjali oni radi jednega jednostavnega umorstva, in še celó, ko je bil umorjen le jeden Hrvat! Da je

bil ta vsaj koji pritepeni Furlan ali Karnjel! Tako pa ni vredno, da bi si dražili živce v tej vročini.

Zmage italijanaške stranke v občini motovunski ali kje drugod so vsakako važnejša vprašanja, kojim posvečajo poluslužbeni listi več del svoje pozornosti. Befehl ist Befehl!

Zelenim mladičem okolo lažikatoliškega lista „L'Amico“ posveča „Naša Sloga“ nastopno lekcijo:

Naši čestiti čitatelji naj nam oprostite, ako se zopet nekoliko pobavimo z nazovi-katoliškim, v resnici pa židovsko-liberalnim lističem, kojega urejujejo nekoji mladi, do skrajnosti besni italijanski fanatiki. Ko smo v štev. 25. te mladiče stresli za useša, kakor so zaslužili, pisal nam je ugleden cerkveni dostojanstvenik te-le besede: „Oni neizkušeni a fanatizovani italijanski duhovniki, ki se zbirajo okolo onega lističa, dobili so od Vas, kar so iskali. Dobro ste razkrinkali njih lažikatolicizem, sloneči na italijanski ekskluzivnosti, in sedaj ne bi bilo vredno, da bi se še ozirali nanje“.

Bog nam je priča, da smo hoteli slušati ta nasvet uzornega duhovnika, ako ne bi se več drezalo v nas z nasprotne strani. Ker pa so nas mlada gospóda okolo „Amica“ zopet potegnili za lase, tu smo, da jim vrnemo šilo za ognjilo (kresilo).

Lažikatoliki poslužili so se to pot zavijanja in grde laži, kakorsnih smo navajeni čitati le po židovsko-liberalnih listih.

V omenjeni številki našega lista pisali smo doslovno: „Naš list čitajo in podpirajo škofje in nadškofje ter najuzornejši duhovniki Primorja“. Sedaj pa glejte, kako so zasukali te besede požidovljeni katoliški duhovniki: „Naša Sloga“ pravi, da jo vzdržuje katoliški episkopāt Primorja, ter kliče zmagonosno: „Tummenti per la gola“! (Ti lažeš drzovito; na svetlo z dokazi!)

Kaj naj odgovorimo na to nesramno laž in na črno ovajanje onih zelenih mladeničev? Kedar smo rekli mi, da episkopat Primorja vzdržuje naš list? Kolika je razlika med obrekovanjem onih rogoviležev in našim navodom, kojega se držimo tudi danes, ponavljaše ono, kar smo naveli poprej. Ali tem bodočim kandidatom za razne škofovske stolice uzorni škofje Glavina, Flapp in Šterk niso vsi trije iz Primorja? Ali morejo kaj reči proti prevzvišenim in presvetlim gg. Stadlerju, Posiloviću, Mauroviću, Nakiću, Milnoviću, Drohobucky-u itd. itd.? Dajte, pokažite Vi, najuzornejši duhovniki, koliko škofov je z Vami, in koliko jih je, ki Vas podpirajo!

Zlobno obrekovanje je nadalje, da je naš urednik ponaredil poslanico katerega si bodi škofa, kar je dokazal tudi pred porotniki. Nič manj zlobna je trditev, da je radi tega dobil dva meseca zapora, ko vendar v Trstu vedo že otroci, da je vrhno sodišče razveljavilo obsodbo. Ali tako pišejo italijanski katoliški duhovniki, dobro vedoči, da lažejo!

Kak greh je v tem, gg. reformatorji, ako si prizadeva naš urednik, da bi prišel pred pravično poroto, a ne pod nož italijanskih fanatikov, kakoršni ste vi. Mi vam radi verujemo, da vam je prijetneje in ljubše, ako vidite, da ga strastni italijanski porotniki obsojajo v ogromne globe in v temnico. Ali je to krščanski? Ali je prav, da tako zastrupljivo govore katoliški duhovniki?

Ob drugi priliki smo trdili, da je duhovnikom okolo „Amica“ v prvi vrsti do tega, da med Slovenci in Hrvati zagovarjajo in širijo italijanstvo, a sveta vera jim je deveta briga. Za to trditev ponudil nam je „Amico“ sam novih dokazov.

Pisoči winolega meseca o procesiji, ki se je vršila okoli cerkve oo. kapucinov v Trstu, napal je ta lažikatoliški list naše okoličanke jedino radi tega, ker so pri rečenih procesiji pele litanije B. D. Marije v slovenskem narečju! To pevanje nazivljajo duhovniki pri rečenem listu demonstracijo, ter protestujejo glasno v ime vsega prebivalstva proti intrigantom, „ki so padli v Trst s kranjskih góra“.

Mi vprašamo katoliške duhovne katere-koli narodnosti: ali so kje in kedar čuli ali čitali tako strastno pisanje? Da so kaj takega napisali židovski in lažiliberalni listi mesta tržaškega, tedaj ne bi se čudili, ali da more pisati tako baje katoliški list, križamo se samega začnjenja na desno in na levo. (Kako se morete čuditi, ko ste uverjeni, da je renegatstvo zmožno za vsako zlo in da se oni identifikujejo z — Židi. Opazka stavčeva). Naše

dobro in pobožno slovensko ljudstvo ne bi smelo torej več moliti svojega Boga in pevati v čast Božje porodnice v svojem jeziku!! Ako kje, je gotovo tu na mestu ona sv. Pavla: „Ako zmanjka v meni ljubavi krščanske, vedite, da sem ničla“. Povejte po svoji vesti, gg. lažikatoliki, ali je v vas le zrno krščanske ljubavi? Ni ga, ni. Vi ste na las jednaki svojim židovskim tovarišem, le po vnanjosti se razlikujete od njih. Vi pišete tako pristransko in strastno, da Vas ne more podpirati, ni moralno ni materijalno, noben duhoven slovenske in hrvatske narodnosti. Ako Vas, potem je licemer, kakoršni ste vi.

Izlet v Komen. Na zahtevo mnogih, ki niso v stanju oditi iz Trsta prvo od dveh ur popoldne, se spremeni popoldanski odhod tako, da vozovi odrinejo točno ob 2. popoldne. Zjutraj pa se odide točno ob 6. uri kakor je že javljeno.

Pevsko društvo „Zarja“ v Rojanu vabi na VII. občni zbor, ki bode v nedeljo dne 9. avgusta v prostorih otroškega vrtca „sv. Cirila in Metoda“ v Rojanu ob 11. uri predpoludne s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor predsednika. 2. Poročilo tajnika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Posamezni nasveti in želje. 5. Volitev novega odbora. 6. Vpisovanje udov. — K obilni udeležbi bljudno vabi

ODBOR.

Tombola v Nabrežini. Društvo vojaških veteranov v Nabrežini priredi jutri, dne 9. t. m. na glavnem trgu tombolo. Dobitka sta dva in sicer cinkvina 100 kron in tombola 200 kron. Začetek ob 6. uri pop. Pred igro in po igri svirala bode godba za koncert.

Odposlanik vojnega ministerstva za razstavo v Nižnjem Novgorodu. Načelnik glavnega štaba 7. divizije pehóte v Oseku, major Štefan Sarkotič, odpotoval je kakor odposlanec c. in kr. vojnega ministerstva na obisk vsruske razstave v Nižnji Novgorod. Major Sarkotič bil je prej pridodeljen avstrijskemu odposlanstvu v Peterburgu ter je popolnoma vešč ruskemu jeziku.

Hrvatski tamburaši v Rusiji. Peterburški ilustrirani časopis „Peterburgskaja Žizn“ prinesel je v poslednji svoji številki dobro vspelo podobo tamburaškega zbora hrvatskih vseučilišnikov, ki bodo koncertovali po Rusiji. Hrvat g. Krunoslav Jurjević Heruc obelodanil je v očigled posetu Rusije po hrvatskih vseučilišnikih javen poziv na rusko občinstvo, s katerim prosi, da gre mladim Hrvatom na roko.

Visoka starost. Dne 10. t. m. zvrši kmet Marko Fltak v Kokošincih, okraja Trnopoljskega svoje 109. leto. Starec ni bil še nikdar bolan v svojem življenju. Čuti se še zdravega in čilega ter hodi vsaki dan na sprehod. Žena mu je bila rodila desetero otrok, od kojih jih je še osem na življenju. Najmlajši sin je v 60. letu.

Samomor. Predvčerajšnjem zjutraj našel je čuvaj ljudske kopelji pri svetiljniku v morju plavajoče, popolnoma oblečeno truplo mlade ženske. Obvestil je o tem oblasti in na lice mesta došla komisija dala je truplo prepeljati v mrtvašnico pri sv. Justu. Pozneje so identifikovali v utopljenki 22letno služabnico Lucijo Napoli, ki je še-le pred par dnevi nastopila službo pri rodbini G. v ulici Rapicio, hšt. 3. Bržkone se je dekle utopilo vsled one običajne „nesrečne ljubezni“.

Napad iz maščevanja. 20letni težak Menotti Dall'Olio iz Trsta napal je predvčerajšnjem v mlinu Economo načelnika delavcev Miho Benza z lopato, prizadevši mu prilično izdatno rano na glavi. Vzrok temu napadu bilo je maščevanje, kajti Dall'Olio se je hudoval nad Benzo zaradi tega, ker ga le-ta dotičnega dne ni hotel vsprejeti v delo zaradi tega, ker je bil Dall'Olio dan poprej samovoljno pred časom ostavil delo. Udaril ga je tako silno, da se je drog prelomil, z drogom pa je udaril delavca Ivana Vatovca, ki je bil priskočil v zaščito Benze. Drugim delavcem se je besni Dall'Olio grozil z nožem, toda delavci so ga razorožili in ga spravili iz mlina. Dall'Olio so zaprli.

Zveza tatov v Trstu. Te dni so zasledili v Trstu zvezo par trgovskih pomočnikov, ki so kradli svojim gospodarjem na debelo. Dokazano je že, da je 20letni trg. pomočnik Peter Bachtar, službujoči pri tvrdki I. Brüll ukradl tej tvrdki 8 vreč kave (478 kg.), ter jih izročil svojemu tovarišu Magriniju, službujočemu pri tvrdki Cavallar, ki je shranil to kavo v skladišču svojega gospodarja, ne da bi bil ta kaj znal o tem. Dokazano je tudi,

da je ta „zveza“ ukradla cel vagon žvepla in da je prodala pol vagona papirnici v Medvodah. Denar so si tatovi razdelili med seboj. Doslej so od te nevarne zveze pod ključem: trg. pomoč. tvrdke Löwinger & Co., Henrik Moravetz, pomočnik tvrdke Ivan Spanza na trgu Cordaiuoli hšt. 3, ki je kupoval ukradeno kavo, trg. pomočnik Leopold Lonzar, brezposelni Friderik Tercuzzi, trg. pomočnik Hektor Magrini, gori omenjeni Bachtar in neki dečak, ki je hodil v novo pristanišče po kavo.

Nadzorniki in nadzornice „Defal. podpornega društva“ vabijo se v izredno sejo, katera bode jutri v nedeljo dne 9. t. m. ob 6 uri pop. Podpisani načelnik vljudno pozivlje vse nadzornike in nadzornice, da se za gotovo vdeležo te važne seje. Ivan Hvastja, načelnik.

Nepoboljšljiv grešnik. Na Pruskem živi neki Zoll, 74letni starec, ki je prebil skoro 64 let svojega življenja v zaporu. Leta 1832. bil je, 10leten deček, prvič zaprt. Potem je sledila kazen kazni, kajti komaj je prišel iz ječe, že so ga zasačili pri kakšnem kaznivem početju in ga zopet spravili pod ključ. Do leta 1851. bil je Zoll sedel v ječi ali je dobil tu pa tam par let prisilnega dela, 34 let sem, t. j. od 1862. l. pa do dandanes bil je po raznih kaznilnicah, izvzemši natanjko dva meseca, koja je bil na svobodi med kaznimi. Komaj je teden dnij temu, kar je prišel po prestani kazni iz kaznilnice in že so ga zasačili pri nasilni tatvini in ga zopet zaprli. To pot pa bržkone ne pride več živ iz kaznilnice, kajti gotovih mu je najmanj 15 let. Nepoboljšljivi grešnik pa je slaboten in nadušljiv.

Sibirska železnica. Iz Tomskega brzjavljajo dne 5. t. m.: Prvi vlak sibirske železnice dospel je danes semkaj. Pričakovali so ga guverner in razni dostojanstveniki. Navdušenost je splošna.

Kolera v Egiptu. Iz Kaira poročajo dne 5. t. m.: Kolera se ne umakne kljub strogim zdravstvenim naredbam oblastnj. V poslednjih 24 urah obolelo je zopet 172 oseb, 125 jih je umrlo. V Kairu obolelo je 5 oseb.

V jedni noči osivela. V Barceloni je nedavno neka lepa, mlada ženska zavdala svojemu soprogu, da bi se mogla poročiti s svojim ljubljencem. Porotniki v Barceloni so jo sicer proglasili nekrivo, toda višje sodišče razveljavilo je to razsodbo in odredilo novo razpravo pred sodiščem v Matari. Tam so jo porotniki spoznali krivo in sodišče jo e obsodilo na smrt. Obsodba se je izvršila dne 23. min. m. Žena se je tako bala smrti, da so ji zadnjo noč popolnoma osiveli nje črni lasje!

Prebogato obdarovan. V Sarajevu živi deček, katerega je narava obdarovala prebogato. Ima namreč na obeh rokah in na desni nogi po šest prstov. Leva noga je normalna. Deček je jako bistrega uma, 11 let star, zove se Vazo Močević ter se uči krojaštva. Zanimiva je tudi okolnost, da ima njegov brat-dvojček samo na jedni roki 6 prstov, v tem ko je vse drugo normalno na njem.

Zmes, ki nadomestuje zlato. Pariški strokovni list „Journal de l'Horlogerie“ poroča, da je nek kemik iznašal kovinsko zmes, ki more popolnoma nadomestiti zlato, a je poleg tega zelo po ceni. Ta zmes sestoji: iz 90 delov bakra in 6 delov antimona. Antimon je primešati razstopljenemu bakru. Ko sti ti dve kovini dobro zmešani, priliti je nekoliko magnezije in apnenega ogljenika, da se zmes zgosti. Tako se dobi zmes, ki ima vse fizične lastnosti zlata: barvo, vedno svitlost, elastičnost itd. Ta zmes ne stane več nego 275 frankov kilogram!

Slika iz ameriškega kulturnega življenja. Poslednja leta narašča število bankerotov in hudodelstev v Ameriki, posebno v Zjedinjenih državah, od meseca do meseca. V prvem polletju tekočega leta bila sta v Zjedinjenih državah 7602 bankerota, in njih propala glavica prekoračuje 105½ milijona dolarjev! Leta 1895. je bilo v prvi polovici leta 1005 bankerotov manj, nego letos. — Po statistiki profesorja Whiteja bilo je leta 1895. v Zjedinjenih državah 10.500 ubojstev in umorov, dočim je bilo leta 1894. le 9800, a leta 1890. le 6720 slučajev. — Kako naglo se je pokvaril „novi svet“!

Sodnijsko. Po noči od 20. na 21. junija t. l. ulomili so neznani tatovi v tovarno vrv Alojzija Peritza v ulici Miramare ter ukradli vrečo, napolnjeno s klopčiči vrvice, vredne preko 25 gold. Zaprli so par dni zatem 18letnega težaka Antona

